



УКРАЇНСЬКА ЧАСОПИСЬ
ВИХОДИТЬ У КАТЕРИНОСЛАВІ ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ.

16-го февраля 1912 року.
Рік другий.

№ 4.

КАТЕРИНОСЛАВ.
ЦІНА 10 к.

У М О В И П Е Р Е Д П Л А Т И:

на рік 2 р. 40 к., на півроку 1 руб. 20 к., на 1 міс. 20 к., кожне число нарізно 10 к.

Гроші треба посилати на адресу: Катеринослав, Проспект, книгарня М. Лозинської, для редакції „Дніпрових Хвиль“, або Московська, 7, К. Е. Котову. Просимо шановних передплатників, посылаючи гроші, подавати точно вище зазначену адресу.

ЗМІСТ: Вигадки „Русской Правды“ Пантелеймон Куліш—Д. Д-на Прєві—Т. Романченка. „Трохим“ нарис—В. Чередниченко. Як жило славне низове запорожське військо—Д. І. Яворницького. Що робиться на світі.—З українського життя.—Новини нашого письменства.

Читаючи треба вимовляти й як Ї: риба—рыба, і як и: сінн—сины, є—йє мое—моё, є з тебе—тебѣ.

Вигадки „Русской Правды“.

Од якогось часу наша Катеринославська „Русская Правда“ почала друкувати статті про український рух або, як вона зве, про „українофільство“. В статтях оцих стільки всяких вигадок, стільки крутіїства

і гідких наклепів, що соромно з ними і в балачку заходити. Але ж „Русская Правда“ видається на земські кошти, її дурно розсилають селянам, і вона доходить до рук тисячі людей; може хто і з наших передплатників дістає оту „Русскую Правду“, і статті її можуть своєю брех-

нею чимало людей збаламутити, з пантелику збити; есть же такі ймовірні люде, які гадають, що коли написано в газеті, то це вже й правда свята! Отож зважаючи на таких читачів ми й мусимо сказати кілька слів за отті статті (в №№ 1531 і 1534).

Як хто ці статті читав, то тямить, що в них усе зводиться до того, ніби українці („українофіли“, так їх зве „Русская Правда“) домагаються не більше і не менше як одірвати Україну од Росії і прилучити її до Австрії! На що це могло б здатись, для чого українцям захтілося такого дива—„Рус. Правда“ певно й сама не зуміла б з'ясувати, і каже тільки, що українці стараються „въ интересахъ и цѣляхъ вообще, конечно, не малорусско-народныхъ, а своихъ собственныхъ, т. е. еврейско-инородческихъ“. Одже виходить так, ніби українці—і євреї й інородці разом. Може це й так, може, скажемо, Грушевський або Ефремов і більше євреї й інородці ніж д. Ліпранді, теперішній редактор „Рус. Правды“, але ось біда тільки в тому, що про якесь одірвання України од Росії, а тим паче—приєднання її до Австрії, до цього ніхто із українців ще не додумався! Навіть, як би спитати першого ж українця, який стрінеться, що він дума про таку чудасію, як оте „одірвання“, так він з дива тільки очі витріщить. Та й справді: щоб одірвати 25 мільйонів українського народу (стільки нарахував їх офіційальний перепис 1897 р.), який заселяє величезний

простір землі, який скоро вже 300 літ як *своею волею* злучився з братнім і єдиновірним великоруським народом, який тисячами живих ниток звязаний з усією Росією,—щоб одірвати цих 25 мільйонів, треба, щоб вони сами того забажали. Але кому ж з нас навіть сниться якась Австрія? Чому ж тоді не Турція або не Китай? І сама ж „Русская Правда“ запевняє, що народ український ані в думці не має одділятись од Росії, що це тільки жменька „безпочвенныхъ фантазеровъ“ дума про одділення, що це тільки „українофіли“ мріють про нього. Так на віщо ж тоді „Р. Правді“ боротись з вітряками, невже немає у неї якихсь важніших і серйозніших справ?

Та хто ж таки, нарешті, оті страшні „українофіли“, що можуть так лехко перемінати карту Європи, одривати од одної держави половину та до другої доточувати? Досі українофілами звали людей, які люблять свою Україну, її мову, письменство, побут, звичаї. Таке українофільство тягнеться уже більш ста літ, і батькові українофільства—Котляревському ще за часів міністра Плеве представлено в Полтаві пам'ятника; найбільшому поетові українському—Шевченкові тепер ставлять пам'ятник у Києві, і сама ж „Рус. Правда“ збирала на той пам'ятник гроші. Імператорська Академія Наук друкує у своїх виданнях статті українською мовою, а Св. Синод видав уже ціле четверо-євангеліє на тій же таки мові. Все це ніщо інше як українофільство. А „Рус. Правда“ каже:

„къ несчастью, у насъ очень многими украинофильство превратно понимается, какъ якобы только культурное и потому невинное стремление, направленное къ сохранению особенностей литературы и быта южной и юго-западной Россіи“. Выходе, що „Русская Правда“ мудріша за Академію, за Сінод, за саме правительство, бо всі вони досі нічого страшного в украинофільстві не бачили, а от „Р. Правда“ таки побачила і теперечки репетує на гвалт. Пізно тільки взялась вона за розум, бо ось у самій же таки „Р. Правді“ в № 1472 (од 26 ноября 1911 р.) надруковано спеціальну статтю про концерт Катеринославської „Просвіти“ з великими похвалами і лекції українською мовою Д. І. Яворницького, і самій Просвіті. Де ж тоді були очі „Р. Правди“? Виходе що й вона до сонму мазепинців сопричислилась! А може таки справді після того вечора у нас задумали продати Катеринославщину німцям, чи полякам, чи вже не знаєм кому? Може ото підчас танців на вечорі про ту продажу і змовлялись?

Одначе годі жартувати. Запитаємо „Рус. Правду“ серйозно: нехай вона вкаже нам хоч один-однісінький факт, який свідчив ж, що українці думають про одірвання од Росії і що в них є якісь особливі симпатії до Австрії. Чи не в тому ті симпатії виявляються, що українські часописі кожного дня тільки про те й пишуть, як тяжко живеться нашим землякам під польським пануванням в Австрії? Нічого ска-

зати, добрий спосіб нахилити когось до Австрії!

На останку пригадаємо, що „Р. Правда“ каже, буцім то український депутат австрійського парламенту проф. Дністрянський заявив, що треба викликати війну між Австрією й Росією, одірвати ад Росії всю Україну од Карпатів по Кавказ і утворити з неї українське королівство під берлом габсбургів... Як би дійсно проф. Дністрянський сказав би щось подібне, то не було б великого дива: адже він підданий Австрії і, як такий, може любити свою династію, бажати їй прилучити до себе не тільки Україну, але хоч і всю Росію. Так само, не було б нічого дивного, як би якийсь депутат у нашій Думі говорив що треба одділити Галичину в купі з усіма іншими славянськими землями од Австрії і прилучити її до Росії. Але річ у тому, що деп. Дністрянський нічого подібного й не говорив, і „Р. Правда“ простісінько бреше, вигдавши таку вісенітницю. Говорим це певно і берем усю відповідальність на себе за ці слова.

Міркуйте ж тепер, люде добрі, самі, яка правда в отій „Русской Правдѣ“!



Пантелеймон Куліш.

(Родився 27 іюля 1819 року, помер 2 февраля 1897 року).

В цьому місяці минуло 15 років зо дня смерти одного з найбільших письменників і діячів українських, шевченкового приятеля і товариша, Пантелеймона Куліша. Багацько

заслуг має Куліш перед рідним краєм. Був такий час, коли ім'я його широко греміло по всій Україні, як ім'я ватажка і проводиря українського національного руху. Куліш і Україна було щось одне, нерозлучне... Було це в славні 60-ті роки, коли сталося стільки великих одмін у житті всієї Росії, коли скасовано було кріпацтво, коли розпочато реформи усього укладу громадського життя держави, коли широкою хвилею розлився народолюбний рух по Україні, і письменство наше розвивалося ще під свіжими чарами безсмертних пісень великого Кобзаря...

Молодим хлопцем-школярем полюбив Куліш Україну та її безталанний люд. Пішки сходяв він усю правобережну і лівобережну наддніпрянщину, придивляючись до життя кріпацької України, збираючи й записуючи народні думи, пісні і перекази про славу минувшину. З тих записів склалися згодом славні кулішеві „Записки о Южной Руси“, які Шевченко називає у своєму Дневникові „прекраснішою, найблагороднішою працею, бриліантом у сучасній історичній літературі“.

Разом з Гулаком, Костомаровим, Шевченком та іншими народолюбцями, що склали року 1847 кирило-мефодієвське братство у Києві, марив Куліш про щастя-долю України у вільній новій семі славянських народів, і разом з братчиками покутував ці мрії тюрем та засланням, забороною писати і друкувати.

Коли повернуто було йому волю, Куліш переїздить до Петербургу і з року 1856 розпочинає жваву й блискучу літературну діяльність: друкує 2 томи „Записокъ о Южной Руси“, друкує славу свою історич-

ну повість „Чорна Рада“, видає „Грамотку“ для народнього читання, українські проповіді священика Гречулевича, „Народні оповідання“ Марка-Вовчка, український збірник „Хата“, видає 39 книжочок „Сільської бібліотеки“ для народу, містить по часописах статі про українську історію та письменство, редакує твори Котляревського і Шевченка, а коли з 1861 року починає виходити в Петербурзі перший український журнал „Основа“, Куліш стає головним співробітником того журналу. У збірнику своїх віршів „Досвітки“ (1862 р.) Куліш кличе земляків до праці над відродженням рідного краю, леліє думки про часи, коли

Збудується церква нова,
Під небо знесеться,
Як істини вічне слово
На весь мир прольється,
Як забудуть братів браття
Мужиками звати,
Як у всіх нас на Вкраїні
Одна буде мати.

Куліш був на похороні Шевченка у Петербурзі і промовляв над його труною. Це була перша прилюдна промова українська в Петербурзі; в ній присягнув Куліш за себе і за товаришів своїх бути вірними шевченковому заповіту любити рідну Україну.

Невсипущий працівник, людина палкої, гордої вдачі, не помилив Куліш після шевченкової смерті з земляками, одійшов од громади; перемінив де в чому свої погляди на історичну нашу минувшину, особливо на козацтво, і це порізнило його з українськими вченими та письменниками. Іздив Куліш по всіх усядах, жив за кордоном, служив у Варшаві, знов жив у Петербурзі, жив на хуторі під Борзною в своїй жінки, Олександри Кулішевої (Ган-

на Барвінок), навідувався до Галичини; але праці на ниві письменства українського не кидав. Доживаючи віку на хуторі, разом з вірною дружиною своєю, написав Куліш багацько віршів, поем, драм, історичних нарисів; переклав на нашу мову багацько творів славетних світових письменників: Шекспира, Байрона, Гете, Гейне та ин. Але найголовніша його праця—переклад на українську мову усієї Біблії—святого Письма старого і нового Завіту. За цією працею застала його смерть. Поховано Куліша там же таки на його хуторі. Минулого літа 1911 року померла й його Дружина, заслужена письменниця українська Ганна Барвінок. Виросла поруч з Кулішевою друга свята для нас могила.

Д. Д—ко.



* * *

*В снігу, немов в цвіту біліють дерева,
Понахиливши вниз тоненькі свої віти,
І сиплеться той сніг, немов би хто зрива
І киди вниз з дерев чудові, ніжні квіти.*

*В снігу, немов в цвіту біліють всі поля,
Покрилось все кружом глибокими снігами,
І спить під снігом тим натомлена земля,
І сниться їй весна з пахучими квітками.*

*В снігу, немов в цвіту, біліють скрізь садки,
І сля сніг пухкий на сонці зіроньками,
Які ж в садках отих таяться думоньки,
Про віщо сумно так шумлять вони ілками?*

М. Романченко.



ТРОХИМ.

Поки хазяїн одпустив Трохима йти, йому все здавалося, що про його забули.

Аж ось його одпущено...

Трохим спустився в подвал, де містилася його квартира, переодяг-

ся в чисту одежу, перехристився і нешвидко вийшов. Був він низенький невидний мужик з ріденькою русявою борідкою і маленькими очима, котрі як два вогника світилися між великих скул та навислих брів, одрізняючись на диво тонким, гарним носом. Здавалося, що він усього боявся... І зо всіма поводився так, ніби од кожного ждав собі по потилиці. В городі жив давно уже. Служив за дворника. Жив тільки з сином, бо жінка померла три роки назад. Деся далеко на селі був у його колись клопоть землі, але брати забрали його собі... Трохим не перечив. Поздоровляв братів два рази на рік з святами. Вони теж іноді писали йому, прохаючи грошей.

Вийшовши на вулицю, йому аж полегшало трохи: тепер вже ніхто не перепинить йому путі, чого Трохим з самісенього ранку так дуже боявся. Коли він пройшов кілька-надцять хвилин—щось велике, сумне почало рости в душі Трохима. Він ішов одвідати сина... Лікар казав йому, що цього дня повинна бути операція, без котрої Пилипчик не зміг би одужати. Як то хлопцеві!...

І чим далі йшов Трохим, тим важче ставало йому. Все, на що він надіявся, здається, так недавно, все чим його втішали, і всі ті думки, котрими він сам себе підбадьорював раніш—тепер одне за другим тихесенько зчезало, наче пара з рота: тихо, непомітно...

Прибавив шагу, наче тікав од думок!

А день був чудовий!

Сонечко, такий рідкий гість в зимовий день, весело сіяло. Зрадівши висипала на вулицю дівора і її дзвінкий регіт, і неясні згуки мови, і навіть плач такий же несподіваний, як і все їхнє, дитяче, вно-

сили щось нове у власний гомін вулиці, по котрій затурбовано спішили люде, їздили трамваї і звозики, тихо прохали милостині старці і голосно кричали рознощики... Трохим вже йшов швидко. З його почервонілого обличчя капали краплі поту, але він не помічав їх. Сум і безнадійність майже заволоділи ім. Він боявся думати про сина. В середині хтось непроханий наче струну натягнув тонесенько-ніжну... Одне слово якесь, і зобреніла боляче струна. І Трохим інстинктом старався не зачипати... Він жахався думати, дивиться, слухати! Жахався вгадати, жахався побачити на чьому небудь обличчі, почути в цьому багато-голосому гомоні вулиці те — невідоме, важке, що було зараз альфою і омегою його життя.

— „Ох, Пилипику!“

Боже ж мій, як забреніла струна... Похолонуло серце. Не думати тільки...

Ось і лікарня!

Великий, білий, багатоповерховний будинок, з блискучими на сонці вікнами, стоїть за залізним барканом. Коло брами перекупки гостинці продають. Мовчки похиливши голову пройшов Трохим повз їх. На першому східці зупинився трохи...

Палата, в котрій лежав Пилипик, була на третьому поверсі. Придержуючи одною рукою тремтяче серце, а другою держачись за поручні, швидко пробіг Трохим щаблі... Але в палату ще не пускали: було рано. В коридорі перед високими білими дверима чекала купка людей, більш жінок, з вузликками. До прийому zostавалося ще пів години. Не дивлячись на те, що Трохим був уже кілька разів і ждав як і всі до відомої години, йому тепер стало чудно: як він може чекати

тут, коли там за скляними дверима лежить його дитина, про яку він не знає нічого сенько... Треба зараз же йти! Але... підійшов до дверей, подививсь крізь скло і... мовчки одійшов, ні на кого не дивлячись.

— „Кажете, ця бабка пособляє наговореною водою?“

— „Еге, що й казати, знаюча: випила три склянки, як рукою зняло!“

— „Ох, та я до смерти була б вдячна... Ці дохтурі тільки душу висмоктують... приходь та приходь, щоб моє лихо вже до їх пішло, та все носи!“

— „А де вона живе, кажете?“

— Чулося в купці баб...

— „І ходять він чоловік Божий і зіму і літо босий без шапки, от я і питаю раз його“...

Оповідала якась жінка у другому кутку.

Подививсь Трохим на вузлики і згадав, що забув купити синові гостинця. Кинув оком на двері і рушив вниз за гостинцем.

Купивши, коли брами, два апельсини, він швиденько попростував назад... Там жінки балакали вже про нові мошці. Трохим став коло дверей і дививсь.

Бачив він довгий коридор, в який падав світ через одчинені двері палат... Коли це вийшла з крайніх нянька... Висока, худя, безноса, з рябим, дуже не гарним обличчям, навіть страшна у своєму білому халатові Трохим притьмом кинувся до неї...

— „Що, як Пилип Руденко?“

Та пізнала його, згадавши про гривеники і злоті, які Трохим не забував сунути їй до рук кожен свій прихід.

— „О, ваш синок молодчина, скоро од нас до вас побіжить!“

— „Не-в-же-ж!“. — Мало не кинувся обнімати й цілувати няньку.

— „Синоч“!...

— „Таточку“!

В грудях стало зразу ж дуже боляче, радісно-боляче... Розірвалася струна!

І з очей у Трохима покотилися сльози.

Він їх соромився... Усміхався... А вони котились і котились, щось підкотилося до горла і він припавши до ліжка сина заплакав, як мала дитина...

Хворі діти здивовано дивилися на тата Пилипика... Нянька замовкла з лайкою на вустах, за те що той вийшов не в положену годину... Але через кілька хвилин Трохим весело оповідав синові про домашні діла і як з дорослим радився про все, що йому треба було зробити. Потім згадав про гостинець.

— „Таточку, істи мені лікарь не дозволив“!

— „Тоді ти випьєш їх, добре“?

— „Авжеж, лікарь пити дозволив“! — поважно одповів десятилітній Пилипик, перебираючи худими жовтими рученятами товсте шорстяне одіяло. Трохим в кружку вижав сок апельсинів і дав синові, а мнякину зів сам. Поки не задзвонив дзвінок, любенько говорили батько з сином. Зітхаючи попрощався Трохим з сином, згадавши, що дома він знайде порожню хату... В голові ж була думка, що скоро все минеться і Пилипко знов буде з ним. Знову вони будуть читати казки і усякі цікаві книжки. Хоч тепер уже Трохим не дозволить по цілим годинам, часто по цілим дням сидіти Пилипику за книжкою... Як би не було цього, не причепилася б і хвороба! А він дурний радів, що хлопець сидить тихо, не порве чобіт і одежі на дворі...

— „Ох, дурний, дурний“!...

Додав він сам собі, йдучи до дому.

— Сказано, як би мати жива була, то і Пилипко був би здоровий, і так думаючи дійшов він до дому...

А в цей самий час, коли Трохим давав собі обіцянки поводитись інакше з сином, в лікарні плакав і стогнав Пилипко... Як пішов батько, йому стало дуже погано. Він хався руками за одіяло, подушку, голосно плакав, прохав помочи, кликав Бога, кликав батька свого...

Перелякана нянька не знала, що робить, їй сказали хворі, що Пилипко пив сок з апальцин, і вона боялася кликати доктора...

Пилипкові очевидячки було дуже погано. Тоді покликали лікаря. Прибігла милосердна сестра з цікавим романом у руці... Та вже ніщо не пособило!.. І коли ясний новий місяць зійшов десь високо-високо в темряві неба, Пилипика не було на світі, і тільки його маненьке тіло з синіми смугами на голеній голові й коло лівого вуха зосталося в палаті...

В. Чередниченко.

16/1 1912 року.



Як жило славне запорозьке низове військо.

Хто з нас не чув про славне запорозьке низове козацтво? Хто не зачитувався невмирущим твором невмирущого поета Гоголя „Тарась Бульба“? Хто не заносивсь думками на шумні Дніпрові пороги, або ж не бажав побачити місця славної запорозької Січі?

От же ж чи багато з вас знайдеться таких, які добре і гаразд знають, як то воно жило тее преслав-

не запорожське низове козацтво, чим воно було міцне і дуже, як воно побивало своїх близьких і далеких ворогів і через що воно так припало і до души і до серця нашого.

Про це я й хочу розсказати вам де що.

Почнемо з того, де жило тее славне запорожське низове козацтво; далі, як саме жило і яку спадщину воно лишило нам після себе.

Запорожці осягали велику країну землі: усю теперешню Катеринославщину з Ростовською і Таганрогською округою, частину Херсонщини, аж по річку Буг, частину Таврії, де тепер Дніпровський повіт, з городом Олешками, і частину Харківщини, де Ізюмський повіт з містечком Барвінкова-Стінка.

Уся ця округа, 600 верстов удовш, 350—400 завшир, поділялась у запорожців спершу на вісім паланок, себ-то повітів, або станиць: Орельську, Протовчанську, Самарську, Калміуську, Прогноїнську, Кодацьку, Ингульську, Бугогардовську. Перед кінцем XVIII століття зъявились ще дві паланки Личківська і Барвінково-Стінкова.

Паланка слово не наше: з турецької на українську мову—фортець, чи хоч кріпость.

Осередком кожної паланки був який-небудь город, або ж село, наприклад, Самарь, Кодак, Личково, або инчий.

В кожній паланці пробувала запорожська старшина-полковник, писарь, підписарій, шапарь, або ж скарбничий, контаржиста, се-б то той, що оглядавна базарах терези, щоб вони вірні були. Уся ця старшина жила звичайно без жінок. За те просте козацтво в паланках жило з жінками і звалось посполітими, зімовчаками, гнізду-

ками, глузливо гречкосіями, пічкурами, баболобами.

По всіх паланках геть скрізь розкидані були села, зімовники, чи хоч хутори, і так звані бурдюги, се-б то окремі землянки, де жили зовсім одинокі, певно проміж небом та землею, козаки, найчастіше обшитовані, чи хоч „одставні“ запорожці—січовики.

Усі свої землі запорожці завжди звали вольностями і всі користувались ними спільне через поділи. Поділ землі проміж усім козацтвом робився завжди першого січня, нового року по так званих ляхах, чи хоч жеребках (німецьке слово Loos—жеребок). Першого січня і просте козацтво, і вся старшина військова звичайно збирались у Січ на велику раду; там військовий писарь, ще заздалегідь розписавши усі вольности запорожські по ляхах на кожну паланку, виходив на січовий майдан, клав у шапку усі жеребки, трусив її довго на всі боки у руках і після того казав писарчукам витягати із шапки по жеребку і тут же записувати, кому, де і яка упадала земля. Тим і кінчався увесь поділ військової землі. Тут ні лайки, ні суперечки ніколи не було, бо який кому упав на землю жеребок, там він і сідав і до нового року обробляв.

Таке було у запорожців паланкове життя.

Але найголовнішим осередком усього Запорожжя завжди була так звана Січ, себ-то столиця, або козацьке гніздо. Слово „Січ“ одного коріння, як і російське слово „засілка“. Здається, запорожці спершу, ніж вибрати собі житло, вичищали, чи хоч „висікали“ де-нибудь серед лісу містину і тоді уже на тій містині будували собі церкву, куріні,

башти і все інше, що треба було для життя.

Усіх Січей за всі часи історичного життя запорожського було п'ять: Микитинська, Чортотлицька, Кам'янська, Олешківська і Підпільська, або Нова Січ.

На острові Великій Хортиці ніколи Січі не було, через те нічого про неї і казати.

Січі заступали одна одну і переносились з одного місця на друге або через те, що в Запорозжжі траплялась так звана нагла смерть, себ-то чума, од якої через Січ живим людям не було ні проходу, ні проїзду ніде; або ж через те, що місце, де сиділи Січею козаки, було дуже високе, одкрите, де-небудь коло правого берега Дніпра, звідкіля видно було усе, що робили запорожці татарам, які сиділи на лівому боці Дніпра.

Кожна Січ звичайно будувалась так, що в ній було передмістя, гасан-базар, або крам-базар, і кріпость, або ж замок. У кріпості була церква, завжди на ім'я Покрови пресвятої Богородиці, і опріч церкви тридцять вісім курінів, або великих казарм, де містилось козацтво січове.

Хоча назвище куріня вийшло од слова „курити“, себ-то „диміти“ і певно нагадує собою російське слово „курная изба“, а проте запорожський курінь XVIII століття зовсім не був „курная изба“. Це був рубляний із товстого дерева будинок, 44 аршини завдовж, 8 аршин завшир, з мережаними одвірками та помальованими лутками, як те можна було бачити кілька років тому назад у дворі однієї обивательки містечка Никополя, Катеринославського повіту, де була в XVII столітті Микитинська Січ.

Старшина в Січі була така: ко-

шовий отаман, військовий суддя, військовий писарь, військовий осавула, далі 38 курінних отаманів, за ними хорунжий, бунчужний, перначний, довбиш, пушкар, гармаш і інші. Усіх з початку життя запорожського казачства було 49, а потім того 149 чоловік.

Уся ця старшина завжди вибиралась що-року, першого січня, починаючи з кошового і кінчаючи останнім чином. Кожний із старшин ходив звичайно тільки один рік, після чого козацтво або лишало його на тому ж таки уряді, або ж скидало геть. Треба було мати дуже велику славу проміж усім козацтвом, щоб воно лишало якого із старшини на прежньому уряді. Такими були у запорожців, наприклад, кошові отамани Іван Сірко та Петро Калнишевський, військові судді Семен Яремович та Микола Тимофійович (він же Касап) та військовий писарь Іван Глоба, які кілька років підряд виконували свої обов'язки запорожських старшин.

Хоча вибори січової старшини у запорожців робились у той же день, коли бував і поділ усієї військової землі, а проте при поділі землі ніколи не було в Січі того, що робилось при виборах старшини. Коли товариство одразу не спинялось, кого саме вибрати за старшину, і одна сторона починала вигукувати одного кандидата, а друга другого, тоді супротивники часто доходили до такого запалу, що кидались один на одного і учиняли великі шкоди друг другу, таксамо, як теє бувало колись-то у вільних, візових городах північної Русі, Новгороді та Пскові. Тоді супроти забіяк виступали старі, поважні діди—січовики і то словом, то бичами урозумляли бунтарів. Після того виводили обраного усім товариством за кошо-

вого отамана і становим його перед усіма насеред майдану. Вибраний, по старовинному звичаю, тричі одмовлявся од великої чести, яку йому виявляли козаки, і тільки після третього разу брав кошовську булаву у руки і низенько уклонявся усьому товариству на всі на чотири вітри. За кошовим таким же порядком вибирали військового суддю, писаря, осаулу і інші чини. Після обрання усієї старшини звичайно була велика і бучна гуляня, геть скрізь по всій запорожській Січі з кобзарями, бандуристами та лірниками, з скаками, та вибриками та вигуками.

Усього люду в Січі було 10,000—12,000 війська, а по всій країні запорожській, перед скасуванням Січі, близько 100,000 чоловік.

В Січі козацтво жило без жінок і звалось лицарством. Воно знало тільки одну війну і завжди ладне було повстати супроти першого ворога, хто б він не був і де б він не з'являвся.

Складалось те лицарство запорожське із різного люду, а із українців найбільш усього. Такечки в Запорозжжі були—українці, росіяне, ляхи, галичане, татаре, турки, англичани, гишпанці, волохи, італ'янці, жида, вірмене, греки і інші. Кожний, хто вступив в Січ, коли не був православним, мусив хреститись, потім того, як що не знав української мови, повинен був навчитись її; далі мусив вивчити усі козацькі справи, слухатись старших і кріпко держати старовинні козацькі звичаї.

Із чужоземців, які пробували в Запорозжжі і zostались відомі історії, найславетніші були: Мартос, гишпанський гранд, чи хоч великий пан, який з'явивсь в Січі ще в XVII столітті; далі англик Рондо, який лишив після себе дуже цікаві записи про життя запорожців в XVIII

столітті; астроном Ейлерс, турок Махмет, він же в православній вірі чернець Памва, великий богомалець і прозірливець, до якого приїздили з різними питаннями люде із далеких кутків Запорозжжа та України; хрещений жид Коваль, потім священник Ковалевський, церковний красноповець, добрий читача і співака.

Не вважаючи на очевидну і дійсну різноманітність укладу усього запорожського низового війська, воно усе ж таки являло із себе одну цілу і нероздільну громаду, дякуючи найголовнішим основам, на яких завжди держався уклад того війська.

Ці основи—воля, рівноправство, товариство, громада, визволення із бусурменського полону невольників—христ'ян, охорона немочних, се-б то жіноцтва, старих людей і малих дітей.

По своєму укладу уся запорожська громада була таким же на півдні Русі народоправленством, яке було раніш того на півночі, в Пскові та Новгороді, тільки в далеко ширших межах і в ближчі до нас часи. Те, що робив вічовий дзвін на півночі, те робили литаври на півдні, в Запорозжжі: і вічовий дзвін і литаври своїми згуками скликали увесь люд, усякої статі і всякої змоги, на майдан за для рішення найголовніших питань країни на зразок того, як вершать за наші часи усі свої справи вільні громадяне швейцарських кантонів, або ж сполучених американських штатів.

(Далі буде).

Д. І. Яворницький.



Що робиться на світі.

У Росії.

Ялта (в Криму). 25 янв. помер під Ялтою на своїй дачі генерал-фельдмаршал Д. А. Милютин. Небіжчикові було 96 років. Три дні перед ним померла і його дружина. Покійний граф був з 1858 року військовим міністром. Він був одним з великих ворогів кріпацтва і допомагав уряду його скасувати. За його почином заведена у Росії в 1874 році воєнна служба для всіх і дуже полекшена салдатська служба, З царського наказу графа Милютина ховали з великими почестями. І графа і його жінку поховано в Москві.

Вільна. Городська дума клопочеться про те, щоб у Вільні було відкрито університет у пам'ять 300-ліття царювання Дому Романових. Колись у Вільні був польський університет, але в 1832 році його зачинено. Городська дума дає од себе мільйон грошей на університет, аби тільки його відкрили.

Церковний собор. Синодальні архиєреї порішили на раді лаштуватись до церковного собору.

Петербург. Чужоземні гості. Недавно приїздив у гості до нашого Царя чорногорський король Миколай і вже повернувся до дому. Перед тим приїздили в Петербург французькі гості—представники городської думи в Парижі. Їх вітала дуже бучно петербурська дума.

„Житній Колос“. У Києві, Петербурзі та по інших містах лаштуються до свята „Житнього колоса“—такого свята, коли збиратимуть по вулицях гроші для голодних.

Чума. У степах астраханської губ. знову з'явилась чума.

З голодних країв. Оренбург. В городі лютує синій тиф. Лікарні повні слабих.

Казань. В семи повітах зараховано 101 випадок тифу і 44 цинги.

З Симбірська і Вятки сповіщають, що там лютує страшений голод. Люде сидять майже без шматка хліба. Земської допомоги немає, бо не стає грошей, через це усім одмовляють.

Повітряна почта. З весни будуть робити спроби пересилати пошту на аеропланах. Отож перше возили пошту на конях, тепер поїздами, а скоро вона почне літати під хмарами. Поки що спробують пересилати так пошту між Петербургом і недалечкими городами. Возитимуть пошту спеціальні авіатори.

За кордоном.

Китай. В Китаї оповіщено республіку. Президентом обібрано Юаншикая. Імператор зрікся престолу і підписав конституцію.

Персія. Бувший шах Мохамед-Алі згоджується покинути Персію з тією умовою, що йому буде призначено пенсію.

Турецько-Італійська війна. Недавно турки побили італійців у двох бійках під Дерною і Єль-Фрагиром у Триполі (в Африці). За те італійський військовий флот бомбардував турецький город Бейрут у Сирії, над морем, недалечко од святої землі. Бомбардировка наробила туркам багато шкоди.

Англія. Забастувало більше пів-мільйона шахтарів копальників камінного вугля.

Австрія. Помер міністр закордонних справ барон Еренталь. Дякуючи йому Австрія недавно од турків без війни дві губернії—Босну та Герцеговину. На місто Еренталю призначено графа Берхтольда.

Німеччина. Берлін. Вибори в рейхстаг (те, що у нас Державна Дума) закінчились. Пройшло в рейхстаг 110 представників од с.-д. партії на 371 усіх депутатів. Почалися засідання рейхстагу.

Португалія. Прихильники короля Мануеля підбурили почати велику забастовку, яка обхопила всі фабрики.

Балкани. Землетрус. На островах Егейського моря: Зенті, Еліс, Кефалонії та других було чути, як земля тряслася. На острові Зенті завалилося багато будинків, поранено 100 душ. Збитків обчислюють більше як на мільйон рублів.

Балканська спілка. Німецькі газети пишуть, що має повстати балканська спілка, до якої пристануть Греція, Болгарія та Румунія під опікою Астро-Угорщини.

Турція. На острові Криті, який належить тепер Туреччині, почалось повстання. Народ на зборах ухвалив не признавати турецького уряду і оповістити республіку.



3 українського життя.

Загальні збори Катеринославської „Прогресивної“ відбулись 11 февралю в залі Англійського клубу. На збори прибуло 27 членів, 14 кандидатів, а усього з гостями було коло 60 душ. На порядку дня стояли такі справи: 1) вибір нових членів; 2) звідомлення за концерт 21 ноябрю 1911 р.; 3) справа Шевченківського концерту; 4) вибір членів ради

і 5) біжучі справи. Збори одноголосно обібрали у члени товариства 32 кандидатів, предложених радою. Вислухавши звіт про концерт, який дав 529 рублів чистого прибутку, збори постановили скоріше посплачувати старі борги товариства, несплачені досі. Обмірковуючи повідомлення Ради про те, що на 4 марта лаштується Шевченківський концерт з лекцією, збори постановили заснувати спеціальну комісію, яка б допомагала раді уряжати концерти, вистави, то-що. До цієї комісії записалося 17 людей.

Товариш голови т-ва доложив зборам, що один з членів ради вибув зовсім з города і через те не може бути в раді, так само й ще кількох членів ради нема зараз у городі; рада питає збори, як бути. Збори постановили поки нових радників не обірати, а покласти до ради кандидатів.

Вислухавши повідомлення про те, що „Просвіта“ незабаром має одержати 100 рублів од пані Дмитрієвої по заповіту неб. М. Дмитрієва, збори постановили тих грошей не витрачати по дрібницям, а заснувати окремий видавничий фонд імени М. Дмитрієва. Першою книжкою постановлено видати нарис Д. І. Еварницького „Як жило славне військове низове запорозьське“, що оце друкується у нашій часописі.

Лекції Архівної комісії. У суботу 18-го фебруа в залі I-ої комерційної школи має одбутися лекція Д. Дорошенка, уряжена Архівною комісією, на тему: „Історія заселення Катеринославщини з давніх часів“. Лекція платна. Ціни од 75 к. до 10 к. Після тої лекції підуть інші: І. Акімфієва про геологію нашого краю, М. Подосінікова про рослинне і звіряче царство, А. Синявського про економічне життя і проф. Д. Еварницького про археологію.

Український концерт відбувся 2 февр у м. Перещепині Новомосковського повіту, в будинку Народного дому на користь громадської бібліотеки. Перед концертом д. В. С. прочитав українською мовою реферат про укр. письменство, про Шевченка і про новіших наших письменників, а потім відбулась музична частина. Співав хор і кобзарь Гр. Кожушко, що приїхав спеціально на концерт з Катеринославу.

Українські вистави. 25 фебруа в столовій майстерень у Нижнідніпровську буде виставлено „На громадській роботі“ Грінченка гуртком любителів під орудою укр. артиста Ол. Царенка.

— У залізничних майстернях в Александрівську склався драматичний гурток,

який ставить виключно українські пьеси.

Українська книжка на Катеринославщині. У Запорозжжі Кам'янському продаються українські книжки в книгарні Бакуна та у двох лубочників, а оце скоро продаватимуться й у крамниці с. Єлизаветівки, поблизу за Дніпром. За 3½ місяця книгарського краму розійшлося більше як на 170 карб. На прохання робітників одкрито український одділ при кам'янській фабричній книгозбірні для робітників.

Українські вечори. Подгавський музично-драматичний гурток впорядив 28 янв. „Семейний вечір“ з співами мішаного хору (коло 40 душ), декламацією укр. віршів і звичайно з танцями.

— 22 янв. відбувся в Кам'янці-Подільську традиційний семинарський літер.-муз.-вокальний вечір, улаштований для широкої публіки в пушкінськім домі. На вечері було виконано хором пісні: „Туман хвилями“, „А в нашого голови“ і з оп. „Утоплена“ дуєт „Місяшна ніч“ та попури з укр. пісень (на балабайках). Найбільше вражіння зробив хор та дуєт „Місяшна ніч“, який з наказу єпископа Серафима проспівано було в друге в кінці програми.

Сельсько-хазяйські курси. 11 янв. в селі Лихівці (в Катеринославщині) у волосному правлінні одкрились сельсько-хазяйські курси. Селяне дуже зацікавились курсами і з одного села Лихівки записалося до 100 душ слухачів од 16 років до 40. Окрім Лихівців записалося 45 слухачів і з окрешних сел повіту.

Український клуб у Києві. 7 фебруа в помешканні київського українського клубу відбулися річні загальні збори членів клубу. На збори прибуло 76 членів. Вибрано 31 нових членів клубу. Пані Л. Черняхівська подала зборам звіт про діяльність клубу в 1911 р. З цього звідомлення видно, що до 1 январа 1912 р. клуб мав 318 членів, але в 1911 р. 69 дійсних членів не заплатили членських вкладок, через це на підставі статуту їх виключено. Таким чином, у клубі дійсних членів 249 душ. Діяльність клубу в 1911 р. головним чином виявилась в уряджуванні радою старшин за допомогою: літературної, артистичної, музично-драматичної і художньо-етнографічної комісій, — музично-вокальних, літературних, танцювальних вечірок, драматичних вистав і маскарадів. Окрім того, в клубі засновано аматорський хор, який виступав на концертах. На протязі 1911 р. радою старшин було улаштовано 23 літературних вечори, 27 музично-

вокальних, 5 концертів камерної музики та ще де-кілька маскарадів та вистав. Число особ, що одвідали клуб, дійшло до 13434 душ.

Відродження українського театру. Славно звісний укр. артист П. К. Саксаганський вкупі з М. К. Заньковецькою хочуть заснувати у Києві український художній театр на зразок московського художнього театру. Завдання цього майбутнього театру—показати українській публиці на її рідній мові в художньому виконанні найкращі твори української, російської і європейської драматичної літератури.

Дитяча вистава. На масниці у Харкові музичний гурток в світлиці городської думи виставив гарну дитячу оперу Лисенка „Коза-Дерева“. Дітей було повно і всі вони дуже задоволені.

Миколаївська „Просвіта“. У г. Миколаїві 5-го лютого т-во „Просвіта“ виставляло при участі д-ки Токарьової „Запорожець за Дунаєм“.

Український гурток „Кобзарь“ у Москві. В укр. гуртку „Кобзарь“ у Москві зорганізувалися найкращі артистичні укр. сили. Останні вечорниці „Кобзаря“, впорядковані 3-го фебруаля в честь М. К. Заньковецької пройшли так гарно, як ще ні одні вечорниці за останніх два роки у Москві. Найкращим номером був виступ М. И. Філянського, котрий продекламував свої нові вірші „Гукайте їх“. „На спомин 26 лютого“, „На спомин року 1654, січня дня 9-го“. Врешті виступу д. Філянського було дуже сильне.

Останній виступ М. К. Заньковецької у Москві. В неділю 5-го фебр. в останній раз перед московською публікою виступила Заньковецька. Йшла п'єса „Бондарівна“. Після другої дії, коли вдруге під грім оплесків знялася завіса М. К. Заньковецьку оточила вся труппа д. Гайдамаки, розставивши круг неї вінки і величезні з живих квіток букети. Коли оплески трохи стихли, почалося читання адресів і привітань. Першим виступив з адресою артист Імператорських театрів І. О. Алчевський, який прочитав адресу од укр. гуртка „Кобзарь“. Адреса була особливо тепло складена: „сонечкові України“, котре „Москву освітило, теплом наш маленький гурток обіграло“. Після адреси „Кобзаря“ д. Колодійченко прочитав адресу од української студентської громади у Москві. Далі йшли адреси і привітання од „благодарних москвичей“, укріті незчисленною силою підписів. Були також адреси од труппи д. Гайдамаки, од окремих особ. Телеграми, які надійшли зо всіх кінців Росії, свідчили про

живучість симпатій громадянства до славної артистки.

Музично-драматична спілка „Українська Хата“ в Одесі. Під такою назвою існує в Одесі українське культурно-просвітне товариство. 29-го янв. в помешканню ремісничої управи відбулися загальні збори цього товариства, на які прибуло 68 членів. Було прочитано та затверджено звідомлення діяльності спілки за 1911 р. Перші загальні збори відбулися 25-го окт. 1911 р. в присутності 25 особ. На перших загальних зборах було обібрано раду. Діяльність „Укр. Хати“ виявлялася, головним чином, в улаштуванні вечорів. Виставлено було за чотирі місяці: 1) „Наталку Полтавку“, 2) „Ой не ходи, Грицю“, 3) „По ревизії“ з концертним відділом, 4) „В горах Кавказу“, переклад з російської мови, 5) „Глітай або ж павук“ з концертним відділом, 6) „Вечір колядок та щедрівок“, 7) „За двома зайцями“. Окрім того було прочитано під час вистав два реферата: „Котляревський і його життя“—В. Фоменка та „Кропивницький і його творчість“—О. Німченка. Спілка має власну бібліотеку (267 книжок), яка складається з одділів: драматичні твори, музичні та красне письменство. На перше янв. 1912 року прийнято було у члени 209 чоловік, не прийнято 3. На перше янв. 1912 року поступило членських вкладок 129 карбов., жертв од усяких особ 86, прибутків од вистав 1510 р. 36 к. Разом 1725 р. 36 к. Витрачено на затвердження статуту, друку, оповістки, канцелярські видатки 71 р. 45 к. Помешкання 104 р. 76 к., вистави 1455 р. 57 к. Всякі видатки 20 р. 70 к. Разом 1652 р. 48 к. Лишилося в касі готівкою 72 р. 88 к. Було затверджено „правила, на яких мають бути організовані автономні музична, драматична та співоча секції; вирішено, що спілка і влітку буде уряджати вистави.“

„Українська Громада“ у Ризі. В 1911 році заходами де яких свідомих земляків засновалася „Українська Громада“ у Ризі. „Українська Громада“, зєднавши місцевих українців, провадить важку роботу для ознайомлення з українством місцевої людности. І не можна не зазначити того морального впливу, який зробила і робить „Громада“ на рижське громадянство. До нещодавнього часу це різноплеменне громадянство більшого навіть не підозрювало про існування українства і українського цареду. Тепер же „Українська Громада“ що дня нагадує усім у Ризі про те існування; зай-

шовши до „Громади“, кожний на власні очі може побачити українські часописи, книжки, довідатись про українське життя. „Громада“ в 1912 році виписала українські часописи: „Рада“, „Літературно-Науковий Вістник“, „Українська Хата“, „Рідний Край“ з „Молодою Україною“ та „Украинская Жизнь“. Місцева преса ставиться до українства дуже прихильно.

Надзвичайна земська постанова. Переяславське повітове земство зробило таку надзвичайну постанову: брати з кожного виписувача газети, по 10 процентів од передплатної ціни. Не знати, що його примусило зробити цю постанову, чи те щоб збільшити прибуток земства, чи щоб поставити селянам чималу перешкоду по дорозі до освіти. Як що перше, пише „Засів“—то воно мало допоможе земству, а як друге, то воно досягне мети, бо селяне часто не виписують газет та журналів з-за тих 30—60 коп.

Шанування пам'яті П. Чубинського. На Боришпольському історичному кладовищі, в 28 роковини смерті відомого українського етнографа П. Чубинського 16 янв. була паниха. П. Чубинський родом з Боришполя, (Полтав. губ.), родився 15 янв. 1839 року, помер 16 янв. 1884 року. Головна його праця—сім величезних томів „Трудовъ этнографическо-статистической экспедиции въ Западно-Русскій Край“, де зібрано багатько матеріалів про життя селянства на правобережній Україні, багатько народніх пісень, приказок, казок, оповіданнів, вірувань і т. ин. Цю працю високо цінить наука і досі вона служить головним джерелом для пізнання усної словесности української. Чубинському ж належить відома пісня „Ще не вмерла Україна“.

Шевченковські свята. У Великий піст полтавське товариство „Баян“ має улаштувати в городському театрі Шевченковський вечір.

Допомога голодним. Селяне з села Оробівки, Прилукського повіту на Полтавщині довідалися од одного з слухачів Київського учительського інституту і од свого священника про ті нещастя та біди, що терпить народ по голодних губерніях. Панотець в один із празничник днів після служби, звернувся до селян з теплою та щирою промовою, в якій змалював страшні картини голодування людей в Саратовській та Уфимській губерніях і в кінці промови закликав селян давати для голодних, хто що зможе. Селяне щиро одгукнулись. Кожен старався хоч що-небудь дати. Богато було зібрано сухарів і кільки

карбованців грошей, на які теж куплено сухарів. Ці сухарі (58 п. 29 ф.) виборні од селян одіслали в комітет по збиранню жертв на голодних при київській земській управі. Оробівці сподіваються, що за їх прикладом підуть і другі селяне, бо хто ж більше може відозватися усім серцем на чужу біду, як не той, кому доводиться самому чашенько бідувати!

В м. Великих Бродях, зінківського повіту у Полтавщині відбулася вистава на користь голодних. Упорядкував цю виставу Л. Єфименко, в його ж таки столярній майстерні, вистава пройшла жваво, лишивши на глядачів (250 душ) приємне вражіння.

У Білопіль (Сумського пов., Харків. губ.) 31 янв. місцевий гурток музично-драматичної умілості упорядкував на користь голодних український вечір по самій ріжноманітній програмі: „Вечерниці“, дівертисмент, „Як ковбаса та чарка“... танці і т. ин. Фойє, хоч і бідненько, убрано було рушниками і портретами найкращих наших письменників: Шевченка, Драгоманова, Грінченка та Олеса, серед публіки манячили українські вбрання—все це справляло гарне вражіння.

Концерт трьох національностей. 22-го та 14-го лютого у Харкові одбудуться дуже цікаві концерти „трехъ народностей“: російської, української та італіанської пісні та музики. Виступатимуть артист Імператорських театрів Рознатовський, артистка Київської опери Славська та бандурист Тимошенко, аккомпанувати крім оркестра буде бандурист.



Новини нашого письменства.

Петровъ Н. И. (профессоръ).

Очерки изъ истории Украинской литературы XVII и XVIII вѣковъ. Киевская искусственная литература XVII—XVIII вв., преимущественно драматическая. Киевъ, 1911, IV+532 стр., ц. 3 руб.

Професор Н. І. Петров добре знайомий нашому громадянству, як автор відомої праці на російській мові „Очерки истории Украинской литературы XIX столѣтія“, праці, яка до останнього часу була єдиною книжкою, приступною на російській Україні, по історії нашого письменства. Через це напевне мож-

на сказати, що й нова праця шановного вченого, видатного знавця нашої літератури, має усі прикмети його попередніх дослідів над минулим української літератури.

Історію української літератури, переважно драматичної, на протязі XVII та XVIII вв. проф. Петров поділяє на три періоди: перший од року 1631 до 1705 р., другий од 1705 до 1762 р. і третій од 1762 до 1796 р. Кожному з цих періодів присвячується окремий одділ. Перш ніж перейти до огляду кожного періода, шановний автор містить коротеньку передмову, „введеніє“ і загальні відомости про Київську Могилянську колегію (се б то Академію), українську штучну (искусственную) літературу та шкільну драму. У передмові проф. Петров висловлює свої погляди на українську літературу XVII—XVIII вв.; він не згожується з тими російськими вченими, що з централістичного погляду вважають цю літературу тільки „епізодом“ у загальному розвитку російської літератури: це література цілком окрема, спеціальна, „самодовлѣющая“, вона має власне „екстерриторіальне“ розповсюдження, значіння та впливи (3 стр.).

У першому одділі, присвяченому першому періодові (67—202 стр.), знаходимо приклади шкільної драми в самій Академії Київській, котра була огнищем і осередком культурно-наукового руху на Україні, і огляд впливу цієї драми на Галичину, Слободську Україну і Московщину, де працювали вахованці Київської Академії, українці по своєму походженню.

У другому одділі, де міститься огляд другого періода (203—395 стр.), чотирі глави. Кожна глава—це епоха якогось царювання—Петра

Першого, Петра II, Анни Івановни та Єлизавети Петрівни. Тут зустрічаємо огляди життя та літературної діяльності кожного письменника.

Третій одділ присвячено третьому періодові історії (395—525 стр.); в йому три глави. У першій главі огляд драматичних творів за часи Катерини II політичного змісту, між иншим є і „Разговоръ Великороссій съ Малороссіей“ і „Плач лаврських манахів“. Популяризація шкільної драми—зміст другої глави; тут зразки шкільних діалогів та драматизованих віршів в народньому дусі; відомому письменникові І. Некрашевичу присвячено більше аркуша. В третій главі читаємо відомости про український вертеп, подаються ріжні його редакції. Вертеп було занесено далеко по-за межі України, зустрічається він навіть у Сибірі.

На-при кінці проф. Петров робить де які загальні уваги про те, як українська шкільна драма вплинула на нову українську літературу і на батька останньої, славетнього автора „Енеїди“ Ів. Котляревського.

До цього треба додати, що книжка містить в собі дуже багато літературно-історичного, біографічного та бібліографічного матеріалу. Великі уривки з творів, які зустрічаються майже на кожній сторінці, дають читачеві спроможність знайомитися з літературною мовою XVII—XVIII вв. Це все надає праці проф. Н. І. Петрова надзвичайну цікавість і примушує зазначити його цінну працю, як дуже приємне за-для нашого громадянства з'явище.

В. С—ч.



Редактор-видавець Н. КОТОВ.

РІДНИЙ КРАЙ

Часопись громадська й літературна, з малюнками: типи, портрети, краєвиди, будинки узорі і т. инш

→ 7-й рік видання. ←

„Рідний Край“ містить: статті про громадські справи, звістки з життя на Україні й в інших сторонах, оповідання, пьеси для театру, вірші, відомості господарські, звістки про українські книжки, про театр і инше мистецтво, дописи, оповістки.

МОЛОДА УКРАЇНА

(єдина українська часопись для дітей), з малюнками; містить оповідання, вірші, відомості з світознання, казки, загадки, сміховинки і т. ин.

Ціна „Рідного Краю“ з „Молодою Україною“—4 р. на рік, 2 р. на півроку. „Молода Україна“ окреме від „Рідн. Краю“—(12 зшитків на рік)—2 р. на рік і 1 р. на півроку. „Рідн. Край“ без „Молодої України“—3 р. Ціна обох часописей за границю—на 1 р. дорожче.

Окреме число „Рідного Краю“—12 копійок.

Адреса обох часописів: Київ, Благовіщенська ул., ч. 101. кв. 4.

Редакторка-видавниця О. Косач (Олена Пчілка).

Открыта подписка на 1912 годъ
на новый ежемѣсячный журналъ

„УКРАИНСКАЯ ЖИЗНЬ“

Журналъ будетъ выходить на русскомъ языкѣ въ обычномъ форматѣ ежемѣсячниковъ книжками размѣровъ 5—6 печатныхъ листовъ. Задачу „Украинской Жизни“ составляетъ служебне интересамъ и нуждамъ 30-милліоннаго украинскаго народа и ознакомленіе общества съ украинскимъ національнымъ движеніемъ.

Программа журнала: Руководящія статьи по національнымъ вопросамъ.—Обзоръ событій текущей жизни на Украинѣ.—Сужденія печати, преимущественно русской и польской, объ украинскомъ вопросѣ.—Письма изъ Россійской Украйны и изъ Галиціи.—Критическія статьи и литературныя обзорѣнія; библіографія.—Украинское искусство.—Разныя извѣстія и замѣтки.—Отвѣты редакціи на вопросы читателей, относящіеся къ программѣ журнала.

Подписка принимается въ конторѣ „Украинской Жизни“: Москва, Тверская ул., д. 75, кв. 39.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: на годъ 5 руб., на полъ года 2 руб. 50 коп., на 3 мѣсяца 1 р. 25 к., съ доставкою и пересылкою. Отдѣльная книжка безъ пересылки 45 к., съ пересылкою 55 к.

Для народныхъ учителей и сельского духовенства, а также для учащихся, рабочихъ и крестьянъ допущается, при непосредственномъ обращеніи въ редакцію, льготная подписка: на годъ 4 руб., на полъ года 2 руб., на 3 мѣс. 1 руб. съ доставкою и пересылкою.

Издатель и отвѣтственный редакторъ Я. А. Шеремецинскій.

Приймається передплата на український педагогічний журнал

„СВІТЛО“.

Журнал признається для семьи і школи, виходить раз на місяць (розм. од 4 до 5 аркушів) по такій програмі:

- 1) Статті що до теорії виховання і народної освіти.
- 2) Ознайомлення з усякими питаннями по вихованню і практичне пристосування їх до шкільного і сімейного життя.
- 3) Значіння художнього розвитку в справі виховання і освіти.
- 4) Сьогочасне становище народної освіти, школи і народного вчителства в Україні.
- 5) Хроніка діяльності всяких просвітних, педагогічних, наукових товариств.
- 6) Огляди педагогічних російських і закордонних журналів.
- 7) Твори красного письменства
- 8) Бібліографія.

Передплата на рік 4 руб., на пів-року 2 руб. 50 коп.

Передплата приймається в конторі редакції „СВІТЛА“, у Києві, В.-Володимирська. 93, і по всіх україн. книгарнях у Києві та інших городах

Редактор-видавець Л. Шерстюк.

Катеринослав. Друкарня К. А. Андрущенко, Стародворянська, 5.